

HYRDEKALLET - I BIBELSK OG AKTUELT PERSPEKTIV

Dag Risdal - ca 1986

Ap.G.20,26-32:

"Derfor vitner jeg for dere på denne dag at jeg er ren for alles blod, for jeg holdt ikke noe tilbake, men forkynte dere hele Guds råd. Så gi da akt på dere selv, og på hele den hjord som Den Hellige Ånd satte dere til tilsynsmenn i, for å vokte Guds menighet, som han vant seg ved sitt eget blod! Jeg vet at etter min bortgang skal det komme glupende ulver inn blant dere, som ikke skåner hjorden, ja blant dere selv skal det fremstå menn som fører forventet tale for å lokke disiplene etter seg. Våk derfor, og kom i hu at jeg i tre år ikke holdt opp, verken natt eller dag, å formane hver eneste én med tåre! Og nå overgir jeg dere til Gud og hans nådes ord, han som er mektig til å opbygge dere og gi dere arvelodd blant alle dem som er blitt helliget."

Innledning

Vi lever under en innflytelsesrik tid - den innflytelse som blir kalt "tidsånden". I [Ef.2,1 ff.](#) er det tale om "den ånd som er virksom i vantroens barn." Det er høvdingen over luftens makter, Satan, som den Ånd kommer fra.

Djevelen skaper "tidsånd" og "innflytelse". Kjentetegnet på denne ånd er ensretting. Den fører bort fra Ordet og bort fra Bibelens Jesus. Djevelen har bruk for dem som lærer og forkytter et budskap som ligger nær opp til sannheten. Det hører ut som sannhet, uten å være det. Derfor blir mange forført.

Typisk for tiden er også mangel på stillhet. For i Skriften lyder det: *"I stillhet og tillit skal deres styrke være. Men dere ville ikke"* ([Es.30,15](#))

Overalt i Salmenes bok tales det om å bje på Herren, være stille for Herren, sette sin lit til Herren. Men vi har lett for å springe foran Herren. Og da blir det ikke til velsignelse, men til forbannelse.

I dag har vi en broget åndssituasjon, med villedende teologiske retninger og nye åndsbevegelser som går på tvers av de eldre. Avkristningen skrider frem og vår kristenform blir lett forenet med en viss velferdsmentalitet. Blant mange kristne synes det å være lite syn for "teologisk bevisstgjøring" - noe som en kan undre seg over.

Ennu et trekk: Det er tendens (også innen kristne sammenhenger) til å tenke i "strukturelle" baner. Vi har lett for å tro at alt vil løse seg om vi får en ny struktur eller nye organisasjonsformer eller kanskje nye institusjoner. I alt dette kan vi lett komme å *"holde kjød for vår arm"* ([Jer.17,5](#))

Dermed er vi kommet langt fra reformasjonens problemstillinger. Der er det tale om synd og nåde, Guds hellighet og Guds barmhjertighet, om lov og evangelium.

Vi må vende tilbake dit. Vi ser dette i [Luk. 24,25-27](#).

"I dårer og senhjertede til å tro - -" (Loven).

"Og han begynte fra Moses og fra alle profetene og utla for dem i alle skriftene det som er skrevet om ham" (Evangeliet).

En af reformasjonstidens sentrale tanker om hyrdekallet lyder: "Å røkte er å lære" (Melanchthon). Det ligger en dyp gjennomtenkning bak denne enkle setning. For selve anliggende er: Å gjætte eller å røkte hjorden (å være sann hyrde) innebærer å lære, forkynte Guds sanne ord. *"De eldste som er gode forstandere, skal aktes dobbelt ære verd, mest de som arbeider i tale og lære"* ([1.Tim.5,17](#)).

Likesom en hyrde skal vokte hjorden og føre den inn på de gode beitemarker, slik skal de sanne hyrder vokte Guds menighet og føre den inn i Guds ords sannhet ([2.Tim.2,15](#)).

Sannheten fra Ordet vil alltid komme til å kolliderer med "tidsånden". En betoner andre ting enn dem som er "på moten". Det beste vern mot all falsk lære er å kjenne Ham som er "veien, sannheten og livet" ([Joh.14,6](#)).

Vi må regne med at i endetiden blir det mye falsk lære ([Matt.24,11,24](#)). Djevelen opptrer ikke

alltid som en "brølende løve", men han kan komme på "silkeføtter" og skape seg om til en "lysets engel" ([2.Kor.11,14](#)). Djevelens taktikk er å gjøre alt så likt det ekte uten å være det. Jo mere lik en åndsbevegelse er det ekte evangelium uten å være det, jo farligere er den.

*

Da trenger vi noen som har nådegaven til å prøve ånder ([1.Kor.12,10](#)). Det er det eneste som kan redde oss. For uten evnen til å prøve ånder makter vi ikke å skille det ekte fra det falske. Så lenge vi møter de store motsetninger i åndens verden, merker vi lett forskjellen, men når alt blir likt, da er det vanskelig å skille.

Da er det desto viktigere å ha hyrder som kjenner sannheten i Ordet og som kan veilede andre i den aktuelle situasjon. De må også eie Åndens myndighet til å advare mot den falske lære.

Her står [Jer.15,19](#) som et eksempel: "*Derfor sier Herren så: Hvis du vender om, så vil jeg la deg komme tilbake og stå for mitt åsyn, og hvis du skiller det edle ut fra det uedle, skal du være min munn, de skal igjen vende om til deg, men du skal ikke vende om til dem*".

Det som kjennetegner den sanne hyrde - i Bibelens lys - er evnen til å skille det edle ut fra det uedle.

*

Det vil fremgå av det som er nevnt at det skal mye åndelig visdom til å være hyrde og veileder i dagens situasjon.

Det er nødvendig med solid bibelkunnskap. Men det kan også være nyttig å ha "et kirkehistorisk perspektiv". Å bli kjent med sitt folks kirkehistorie kan hjelpe en til å finne sin egen åndelige identitet. Dermed kan en hjelpe andre til å finne et "ståsted" i den aktuelle situasjon.

Jeg tror det er viktig, ja rent frem nødvendig å ha en klar basis - en konfesjonell sammenheng - å orientere seg ut fra om hyrdekallet. Ellers kan en lett havne i en eller annen form for "svermeri"

Som basis velger vi

- 1) Den Hellige Skrift og de lutherske bekjennelsesskrifter.
- 2) Vi ønsker også i hovedsak å legge til grunn en åndshistorisk betraktning for hyrdekallet, nemlig det frivillige lekmannsarbeid innen vår kirke.

*

Begrepet hyrde er ment i omfattende betydning. Det gjelder alle som på en eller annen måte har ansvar med å lære, undervise, forkynne, formane, veilede, styre, øve sjelesorg, osv.

Men la det være sagt: Enhver kristen skulle ha noe hyrdesinnet!

I det følgende vil vi peke på noen bibelske forutsetninger for hyrdekallet.

En hyrde må være kalt av Jesus

Ut fra Bibelen er det bare én hyrde, Herren selv. "*Og jeg vil oppreise én hyrde over dem, og han skal røkte dem - min tjener David, han skal røkte dem, han skal være deres hyrde*" ([Esek.34,23](#)).

Jesus kaller seg "den gode hyrde" ([Joh.10,14](#)). Han setter sitt liv til for fårene (Joh.10,15). Han kalles "*Overhyrden*" ([1.Pet.5,4](#)). Han er "*sjelers hyrde og tilsynsmann*" ([1.Pet.2,25](#))

Derfor er Jesu ord også Hyrdens røst for hjorden. "*Mine får hører min røst, og jeg kjenner den, og de følger meg*" (Joh.10,27). Jesus skulle "*vidne for sannheten*" ([Joh.18,37](#)).

Men i avledet forstand gjelder dette også dem som Jesus har kalt og innsatt til hyrde i sin hjord (menighet). Også de skal være sannhetens vitner. Her er en fin sammenheng mellom Jesu ord og hyrdenes vitnesbyrd om Jesus.

Jesus ville altså at det skulle være "hyrder" i forsamlingene her på jorden, det har vi allerede lest i innledningsordene fra Ap.G.20,28 ff.

"Så gi da akt på dere selv, og på hele den hjord som Den Hellige Ånd satte dere til tilsynsmenn i, for å vokte Guds menighet, som han vant seg ved sitt eget blod".

Det er Den Hellige Ånd (Gud selv) som kaller, utvelger, driver ut hyrder til sin hjord. Det finner vi flere vitnesbyrd om i Bibelen (f.eks. [Ap.G.13,1 ff.](#))

Klart finner vi dette prinsipp i Jesu utsagn i [Matt.9,36-38](#): "*Og da han så folket, ynkedes han inderlig over dem, for de var ille medfarne og forkomne lik får som ikke har hyrde. Da sa han til*

sine disipler: Høsten er stor, men arbeiderne er få, bed derfor høstens herre at han vil drive arbeiderne ut til sin høst!" Deretter følger i Matt.10,1 ff. beretningen om Jesu konkrete kall og oppdrag til de tolv apostler.

Hele denne beretningen er vesentlig for å forstå vårt emne. Vi møter Jesu blikk, hans bankende hjerte, hans brennende omsorg. *"Da han så folket, ynkedes han inderlig - - - de var lik får som ikke har hyrde"*. I denne sammenheng er det blitt sagt: "Ille er det å være får med hyrde. Ennu verre er det å være får uten hyrde" Og det kan være noe i det.

På Jesu tid var det nok mange hyrder " i formell forstand" (de skriftlærde, fariseerne, osv.), men det var få eller ingen hyrder etter Jesu bedømmelse. Dette så bare Jesus, ikke de andre.

Hva så Jesus i den situasjon? Det tynget hans hjerte at verden skulle gå under i Guds dom og evig fortapelse. Så kaller Jesus til seg apostler for å være hyrder, for at de kan se folket med hans blikk og føre folket fra dødens til livets vei.

"Gi meg ditt ømme frelsersinn
for slektens sorg og harm!
Lukk meg i dine smerter inn,
og gjør meg sterk og varm!
Hjelp meg å skue med ditt blikk
hvert folk som liv og grenser fikk - - -"

Det er ikke vanskelig å si dette. Men det vil koste noe å bære hyrdesinnet i hjertet.

La oss merke oss:

a) En rett hyrde er sendt av Jesus - med fullmakt fra Jesus, i motsetning til *"de som løper og ikke er sendt"* ([Jer.23.21](#)).

b) En rett hyrde er utbedt av forsamlingen. *"Be høstens herre at han vil drive arbeiderne (hyrdene) ut til sin høst"*. Vi kunne vel uttrykke det slik at en hyrde (forkynner, lærer, arbeider i Guds rike) må ha et indre kall fra Herren og et ytre kall fra mennesker (menigheten).

c) De sanne hyrder går med Jesu ord, det ser vi i [Matt.10.7](#) der oppdraget fra Jesus blir klargjort: *"Og når dere går avsted, da forkynn dette budskap: Himlenes rike er kommet nær!"* Og så legger Jesus til: "For intet har dere fått det, for intet skal dere gi det" (v.8).

En rett hyrde har ett anliggende: Han er opptatt av spørsmålet om å være sendt med et budskap fra Jesus Kristus, og han bærer i sitt hjerte en lengsel etter å eie det hyrdesinnet som Jesus hadde.

"Tenk, jeg skal hans hilsen frembære,
Å kunne jeg synge det ut!
Mer kunne ei engler begjære
enn gå med så salig et bud".

Hyrdene skal røkte hjorden

I en av J. Traasdahls bøker finner vi en replikk hos den gamle "krøplingen" Samuel til den nye presten i bygda: "Gud velsigne deg og gjøre deg til en sann vekter på Sions murer".

Hvordan røkte hjorden? Bibelens svar er: Ved Guds ord. Hyrdene må derfor først og fremst selv ta til seg Ordet. *"Hør derfor Herrens ord, I hyrder"* ([Ezek.34.7](#))

Vi vender igjen tilbake til vår tekst i [Ap.gj.20.27](#): *"For jeg holdt ikke noe tilbake, men forkynte dere hele Guds råd"* (dvs. både Guds domsråd og guds frelsesråd). Og som hyrde overgir Paulus menigheten *"til Gud og hans nådes ord"* (v.32). I utøvelsen av hyrdekallet kjenner Paulus kun ett middel, nemlig Guds ord. Det som vi ikke kan få utrettet ved hjelp av Guds ord, det får vi ikke gjort i det hele tatt i Guds rike.

Ordet (evangeliet) er mektig til å avsløre og dømme det falske budskap: *"For om vi vandrer i kjødet, så strider vi dog ikke på kjødelig vis, for våre stridsvåpen er ikke kjødelige, men mektige for Gud til å omstyrte festningsverker, idet vi omstyrter tankebygninger, - - - og tar enhver tanke til fange under lydigheten mot Kristus"* ([2.Kor.10.3-5](#)).

Men Ordet - dvs. Guds fulle rustning - er også mektig til å avvæpne sataniske makter og

myndigheter ([Ef.6,10-18](#)).

Derfor lyder det til hyrdene: "Vokt den Guds hjord som er hos dere - - -" ([1.Pet.5,2](#))

Hvordan skjer det? **Ved Ordet!**

Legg merke til hvor ofte betydningen av Ordet understrekes i pastoralbrevene (hyrdebrevene). F.eks. [1.Tim.4,13](#): "Leg vinn på opplesningen av Skriften, på formaningene, på læren, inntil jeg kommer!"

Tilsvarende i 1.Tim.4,16: "Gi akt på deg selv og på læren, hold ved med det for når du det gjør, da skal du frelse både deg selv og dem som hører deg".

I denne sammenheng vil jeg benytte anledningen til å anbefale en kommentar innen serien "Bibelverket", nemlig Olav Hagesæthers kommentar til "pastoralbrevene", dvs. 1. og 2. Timoteus, og brevet til Titus. Det frydet meg å lese Hagesæthers sterke understrekning av Ordet, læren, evangeliet i forbindelse med utøvelsen av hyrdekallet.

*

Her kommer også hyrdenes åndelige dømekraft inn, slik vi finner det i [Fil.1,9 ff](#). "Og dette ber jeg om at deres kjærlighet må bli alt rikere og rikere på kunnskap og all skjønnsomhet, forat dere må kunne dømme om de forskjellige ting - - -"

En sann åndelig dømmekraft - i Bibelens lys - forutsetter evnen til å prøve ånder ([1.Kor.12,10](#)) Også en slik prøvning av ånder må skje på Ordets grunn, det ser vi ikke minst ut fra enkelte avsnitt i [1.Johannes' brev, f.eks. 2,20 ff](#).

"Og dere har salvelse av Den Hellige og vet alt. Jeg skriver ikke til dere fordi dere ikke kjenner sannheten, men fordi dere kjenner den og vet at ingen løgn er av sannheten. Hvem er løgneren uten den som nekter at Jesus er Kristus? Dette er Antikristen, den som nekter Faderen og Sønnen. Hver den som nekter Sønnen, har heller ikke Faderen, den som bekjenner Sønnen, har og Faderen.

La det bli i dere som dere hørte fra begynnelsen (nemlig Guds ord). Dersom det dere hørte fra begynnelsen, blir i dere, skal og dere bli i Sønnen og i Faderen. Og dette er det løfte han lovt oss: det evige liv".

Hvis de som er hyrder innen vår kirke i dag ville legge seg slike klare utsagn på hjertet, og ta følgen av det, ville hyrdetjenesten bli røktet på en ganske annen måte.

Klart finner vi en slik prøvning av ånder - på Ordets grunn - også i [1.Joh.4,1-3](#):

"I elskede tro ikke enhver ånd, men prøv åndene om de er av Gud for mange falske profeter er gått ut i verden. På dette skal dere kjenne Guds Ånd: Hver ånd som bekjenner at Jesus er Kristus, kommet i kjød, er av Gud, og hver ånd som ikke bekjenner Jesus er ikke af Gud, og det er Antikrists ånd, som I har hørt skal komme, og den er allerede nå i verden".

Her kan vi gjerne minne om Luthers ord i de schmalkaldiske artikler:

"For med sværmere forstås slike ånder (mennesker) som berømmer seg av at de har Guds Ånd (uavhengig av) eller forut for Ordet, og som derfor dømmer, tolker og tøyer Skriften og den muntlige forkynnelse etter deres eget behag. - - -"

Men alt dette vesen er den gamle djevel, den gamle slange - han som forførte også Adam og Eva til sværmeri idet han førte dem bort fra det ytre Guds ord og over til falsk åndelighet og egne meningsinnfall ". (Konkordieboken, s.170.)

*

Men hyrdekallet må utøves både i kjærlighet og fasthet. Om det vitner Skriften: "For en tilsynsmann (hyrde) skal være ulastelig som en Guds husholder, ikke selvgod, ikke vredladden - - - men en som holder fast ved det troverdige ord etter læren, forat han kan være i stand til både å formane ved den sunne lære og tale til rette dem som sier imot". ([Tit.1,7-9](#))

Her finner vi en spenning mellom på den ene side mildhet og saktmodighet og på den annen side fasthet og myndighet. De virkelige hyrder har ofte en fin kombinasjon av disse egenskaper.

Men det kan oppleves anføkende å stå oppe i denne spenning. Vi finner et sammenfattende uttrykk for denne spenning i [Ef.4,15](#) "--- men at vi, sannheten tro i kjærlighet, i alle måter skal

vokse opp til ham som er hodet, Kristus - - -".

Det kan vel være at Herren lar de sanne hyrder beholde en eller annen form "torn i kjødet" forat de kan bli bevart i sann ydmykhet midt i kallet med at røkte Herrens hjord.

For den som skal være hyrde er det flere farer. Sjelefienden prøver å gjøre ham hovmodig, selvgod, stolt.

Lykkes ikke dette, går han til motsatt ytterlighet og skaper mismot. Og det er det mye av i dag. For hvis Djevelen kan få slått hyrdene ved å gjøre dem motløse, er det ingen sak for ham å få tak i hjorden (fårene og lammene).

Som sjelesørger forstod Paulus at hans unge ven Timoteus kunne bli grepet av motløshet. Derfor skrev han så oppmuntrende: *"For Gud gav oss ikke motløshets ånd, men krafts og kjærlighets og sindighets ånd"* ([2.Tim.1,7](#)).

Hyrdekallet i en uklar åndssituasjon.

Den som er villig til å påta seg hyrdekallet i en uklar tid, må være forberedt på å møte motstand - også fra dem som bekjenner troen. Men dette er ikke noe nytt ([Jer.15,10](#))

En åndelig hyrde er noe annet enn en "folkeleder". En politisk leder kan bli fristet til å utnytte "populære standpunkter". En hyrde, derimot, spør alltid etter Guds ord og Guds vilje.

Hva kostet det ikke Mika å være å være tro mot Guds ord når budet som var gått for at hente ham sa: *"Profetene (de falske profeter) spår med en munn godt for kongen, la nå også dine ord stemme overens med deres og spå godt!"*

Men Mika svarte: *"Så sant Herren lever: Hva Herren sier til meg, det vil jeg tale"*. ([1.Kong.22,13-14](#))

I denne sammenheng har Carl Fr. Wisløff uttalt treffende: Det vi kan gjøre er at vi holder oss til det som er kristendom, enten det er mange eller få. Og er vi ikke villige til å være få, blir vi snart ingen og vil forsvinne som en dråpe rent vann på et trekkpapir. Men Kristus har lovet at være med sine alle dager".

Hjorden må lytte etter røsten av den gode hyrde.

Ifølge Bibelen er det en "gjensidighet" i forholdet mellom Hyrden (Jesu røst) og hjorden (de troende).

"Jeg er den gode hyrde, og jeg kjenner mine og kjennes av mine - - - og jeg setter mit liv til for fårene" ([Joh.10,14-15](#)). Og i Joh.10,27: *"Mine får hører min røst, og jeg kjenner dem, og de følge meg"* (Joh.10,27).

Viktig er det at de troende vender seg til og lytte etter røsten av den gode hyrde - når Ordet blir forkynt - slik at de kjenner "hyrderøsten" til forskjell fra leiesvennenes røst (Joh.10,12-13).

"Å kjenne Gud, det er å kjenne hans velgjerninger", sier Melanthon og da tenker han på Guds frelsesverk gjennom Jesus Kristus.

Om herrnhutene fortelles det at når de skulle høre forkynnelsen gjennom en ny prest så lyttet de etter "røsten av den gode hyrde". Etter prekenen kunne de si: "I dag fornemmet jeg røsten av den gode hyrde" eller det motsatte. Deres anliggende er helt bibelsk.

På hvilken måte skal vi kjenne røsten av den gode hyrde? Jo, prøvestenen på den ekte, bibelske forkynnelse må være at vi kjenner Jesus på "sårmerkene" (sml. [Joh.20,19-21](#)).

Å høre røsten av den gode hyrde vil da si å høre klart forsoningens budskap, det er å høre ordet om en fullbragt frelse til samvittighetens frigjøring fra syndens skyld, det er å høre ordet om den korsfestede Jesus Kristus, Guds Sønn, som døde for våre synder og som stod opp til vor rettferdiggjørelse. *"For jeg vil ikke vite noe iblant dere uten Jesus Kristus og ham korsfestet"* ([1.Kor.2,2](#)).

Hvis ikke dette budskap lyder klart, blir det uten mening å tale om "røsten av den gode hyrde". Luther skrev til Melanthon: "Se, du skal ikke tro profetene (sværmerne) om de forkynner den opphøyde Jesus, om ikke de først forkynner den korsfestede Jesus".

Der Bibelens Jesus blir forkynt, blir det forkynt om Ham som oppfyller de frelseshistoriske profetier i Det gamle testamente ([2.Kor.1,20](#)). Bibelens Jesus er derfor også "frelshistoriens Jesus".

Vi må be om nåde til å skjelve den bibelske Jesus ut fra andre "Jesus-bilder" som blir tilbudt oss i dag. Vi må spørre: Blir "sårmerkene" forkynt? Blir det sagt noe om hva det kostet Jesus, Guds Sønn, å frelse oss fra Guds vrede og den evige død?

Hyrdene (forkynnere, prester) må være klar over at de tilhørere som er frigjort ved evangeliet lengter etter "å høre røsten av den gode hyrde". og de blir skuffet når de ikke får høre den. Derfor trenger hyrdene mye forbønn ([1.Tim.2,1-4](#))

Troskap mot Skriften og bekjennelsen

Når det gjelder å ta følgen av Bibelens lære, kan noen hver av oss bli urolige.

Hvem har ikke hørt beretningen om den danske biskop, Peder Paladius, som ga klar beskjed når han reiste på visitas, både til menigheten og til prestene.

Han minnet om hvordan de fortapte i fortapelsen ville anklage sine hyrder og si: "Hvorfor sa dere ikke et ord til oss om omvendelsen, hvorfor advarte dere ikke oss, hvorfor talte dere ikke til oss om Kristus?"

Enhver kan bli anfektet når slike spørsmål melder seg: Hvordan har jeg forvaltet evangeliet og det lys jeg har fått i Guds ord? ([1.Kor.4,1-2](#)).

Det er viktig å gjennomtenke de spørsmål som ligger i skjæringspunktet mellom evigheten og tiden, i spenningen mellom Guds ord og den aktuelle åndssituasjon.

Noe av det som kjennetegner vår tids kristengenerasjon er likegyldighet i lærespørsmålet. Jeg er redd for at dette gjelder både blant hyrdene som blant lekfolket.

I en samtale som jeg nylig fikk med en av Tysklands våkne Bibel-forkjempere, Dr. Gerhard Maier, uttalte han: "En viss tretthet (lunkenhet) gjør seg gjeldende blant de kristne i Vesten i dag. Man gidder ikke å kjempe, kanskje fordi man ikke har så mye å kjempe for." Og så la han til: "I endetiden vil mange forskjellige teologiske syn og åndsstrømninger opptre parallelt og samtidig. Da er det viktig at det også finnes hyrder med klar røst, slik at de som vil høre sannheten kan få anledning til det."

Det er et fenomen i samtiden som ofte har forundret meg, også blant slike som skulle være "modne" kristne. Og det er hvor vanskelig de har for å overføre (aktualisere) Bibelens sannheter inn i hverdagen.

Om dette fenomen har den danske presten Frank Jacobsen treffende uttalt: "Mange teologer og lekfolk er bibeltro så lenge de er på bibeltimer, men de makter ikke å overføre bibeltroskapen inn i den teologiske forskning eller i den aktuelle åndssituasjon. Da er det fornuften som råder" (her noe fritt gjengitt).

Med andre ord: Vi tenker "kristelig" når vi er på gudstjenester og møter, mens vi har en annen målestokk når vi skal vurdere i hverdagen.

En sann hyrde kjennetegnes på at han kan anvende Guds ord og Skriftens tanker inn i den konkrete virkelighet, også når det koster å være bibeltro.

La meg aktualisere dette i forbindelse med uttrykket "skrift og bekjennelse". Har ikke dette uttrykk nå snart begynt å bli en "klisje", som sier lite eller ingen ting? Snart kan alle teologiske retninger rommes innenfor "skrift og bekjennelse", ganske enkelt fordi de har hver sin forståelse av uttrykket.

Uttrykket er blitt uthulet i den aktuelle "ekumeniske" situasjon. Dette er uholdbart. Kanskje man nå for alvor burde overveie her i Norge å få en klarere presisering av uttrykket "skrift og bekjennelse", slik at man vet hva det menes.

Dermed kommer vi ut av en "tåkesituasjon" til større klarhet - og man oppnår en avgrensning.

Den lutherske arv

Vi skulle vel med frimodighet kunne tale om "den lutherske arv", siden vi nå i 1980 feirer 450 års

jubiléet for "Den augsburske bejennelse".

Vi fremhever ikke den lutherske arv for Luthers skyld, men for evangeliets skyld. Det er det viktig å merke seg.

Her kan vi i Norge lære noe av det som er skjedd i "reformasjonens land", Tyskland. Det vemodige er at en i Tyskland finner lite igjen av ekte evangelisk-luthersk teologi og frigjørende forkynnelse. I stedet er forkynnelsen mere eller mindre blandet opp med en "reformert" kristendomsforståelse. Dermed blir selve pulsslaget i evangeliet borte.

Her er jeg overbevist om at den lutherske teologi - med dens klare skjelning mellom lov og evangelium - er den som best svarer til Skriftens tolkning av seg selv. Å forlate den lutherske lære innebærer da å gli bort fra Skriftens sentrum og evangeliets kjerne. Frelsesvissheten uteblir i så fall, fordi den frigjørende og sjelesørgeriske forkynnelse mangler.

Det er i synet på mennesket og i synet på nåden (nådemidlene) at lutherdommen skiller seg ut fra alle andre kirkesamfunn.

I en privat samtale med professor Peter Beyerhaus sa han: "Jeg frykter for at dere i Norden kan miste den evangelisk-lutherske arven på kort tid om dere ikke kjemper for å bevare den, slik det er gått her i Tyskland."

Her kan vi lære av kirkehistorien. Etter apostel-tiden har vel ingen boret så dypt i Bibelens grunnsannheter som våre reformatoriske fedre.

Hva er typisk for reformasjonstidens tanker? I frelsspørsmålet legger Luther betoning på Guds verk alene. Luther vil forherlige nåden i Kristus. Vi finner en sterk fremhevelse av rettferdiggjørelse ved tro alene (Kristus for oss).

Men her er rettferdiggjørelsen ikke å forstå som en "helbredelsesprosess" eller en gradvis forvandling (helliggjørelse). Det forholder seg ikke slik at vi blir mer og mer rettferdig. Men det dreier seg om en domsakt fra Guds side, en frifinnelsesdom som Gud feller for Kristi skyld.

Når det i Rom.4,5 står at Gud rettferdiggjør den ugudelige som tror på Jesus, da innebærer dette en tilregning av en fremmed rettferdighet, det vil si Kristi fullkomne rettferdighet. I Luthersk språkbruk kalles dette en "forensisk" rettferdiggjørelse (av forum: domsstol).

"At Gud rettferdiggjør den ugudelige som tror på Jesus", kaller Luther for evangeliets hovedstykke og grunnvoll.

Når det gjelder grunnlaget for denne Guds tilregning av Kristi rettferdighet, talte Luther klart om Kristi stedfortredende straffelidelse for våre synder. Luther henviste til Gal.3,13: "*Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse, idet han ble en forbannelse for oss - - -*"

I dag har vi let for å glemme at det er skyldproblemet i forhold til Gud som er vår egentlige nød. Men denne "nød" har Jesus løskjøpt oss fra ved sin soningsdød på korset. (Kol.2,13-15).

I våre dager forekommer det i forkynnelsen ofte en sammenblanding av blodets renselse og Åndens renselse. Dette kan lett føre troens barn inn i lovtrelldom.

Men også her kan vi lære av våre reformatoriske fedre. Blodets renselse har med Kristi fullbragte verk å gjøre. Ut fra renselsen i Kristi blod skjer det fullkomne renselse - for Guds åsyn (Kol.1,22), altså ikke i mitt hjerte. Som person står jeg rettferdig og hellig for Gud i min stedfortreder. Dette budskap frigjør min samvittighet.

Åndens renselse, derimot, er stykkevis og delt. Den har sammenheng med at vi fortsatt har to naturer, også etter at vi er blitt kristne. Her nyttet Luther uttrykket "samtidig en rettferdig og en synder". Denne Åndens renselse er en vedvarende prosess i en kristen (helliggjørelse), og den blir ikke fullbyrdet før vi står hjemme hos Herren (1.Joh.3,2).

Typisk for luther-kirken er å ta lærspørsmål på alvor. "I læren kan jeg ikke ettergi noe, med livet kan jeg ha grenseløs overbærenhet. Kjærligheten tåler alt, men læren må bevares uten avslag. Hvis du slipper Djevelen inn på ett punkt, ødelegger han alt, - om vi mister en artikkel, mister vi alt" (Luther).

For den som ønsker å sette seg inn i dette aktuelle emnet, vil jeg sterkt anbefale Carl Fr. Wisløffs nye bok: "Den lutherske bekjennelse og katolisismen 1530 og 1980" (Luther Forlag).

Forkynnelsen

Det er blitt skrevet og sagt mye om forkynnelsen i de senere år. Jeg vil her begrense meg til å ta med en uttalelse av Tore Tunngland fra Rådsmøtet i Norsk Luthersk Misjonssamband høsten 1978 om forkynnelsen før og nå. Om jeg ikke makter å gjengi ordrett, tror jeg meningen er noenlunde klar.

Han stilte spørsmål om det er forskjell på forkynnelsen hos våre fedre i de store vekkelsestider og forkynnelsen i dag? Og så la han til: "Karakteristisk for forkynnelsen i dag er at den alltid gir tilhørerne noe å bestille. De blir alltid opptatt med noe de skal gjøre, noe de skal være eller om noe Gud må gi dem.

De eldre forkynnere, derimot, talte slik at når en satt og hørte på dem så mistet vi enhver tro på at det var håp for oss å bli frelst. Vi ble totalt avkledd. Vi gikk "fortapt" under talerstolen.

Men når evangeliets lys skinte, fikk en se at en hadde det evige liv i Jesus, en var ikledd Kristi fullkomne rettferdighet, det var frelse for syndere".

Personlig tror jeg at Tore Tunngland her rører ved noe helt fundamentalt, som vi sterkt skulle legge oss på hjerte.

En slik samvittighetsorientert forkynnelse av lov og evangelium er uten tvil også det beste "vern" mot de nye åndsbevegelser som i dag dukker opp innen vår kirke.

Sjelesorg - hyrdeomsorg

Det er ikke mulig å tale om hyrdekallet uten å nevne omsorgen for den enkelte. For sjelesorg betyr egentlig sjeleomsorg. Det er å hjelpe den enkelte i forholdet til frelsen i Jesus Kristus.

I teksten vi startet med leste vi om Paulus: "*Våk derfor, og kom i hu at jeg i tre år ikke holdt opp, verken natt eller dag, å formanene hver eneste én med tårer*" ([Ap.gj.20, 31](#)).

Her finner vi et bankende sjelesørgerhjerte for den enkelte. Kanskje dette er mere aktuelt for tiden enn vi tenker over.

For i dagens situasjon er det tendens til å betrakte alle som er "med" på møter og i kristen aktivitet som personlig kristne. Slik var det ikke før. Jeg har ofte tenkt på Ole Hallesbys ransakende spørsmål til de mange tilhørere i Lillehammer kirke i 1912: "Ble du omvendt den gang da du ble vakt?"

Det er ikke tilstrekkelig med en "rørelse" i hjerte eller en "åndelig oppstemthet". Uten at det skjer en gjenfødelse, ved Ånden, er en person ikke en kristen. Det er Bibelens klare tale nå som før. "Har noen ikke Kristi Ånd, da hører han ikke ham til" ([Rom.8,9](#)).

Faren i dag er den at mange unge vil ut for å evangelisere uten at de selv er frelst og frigjort ved evangeliet ved troen på Jesus. På dette område er det nå nødvendig med hyrdeomsorg. Med sin åndelige dømmekraft skrev C.O.Rosenius en gang et brev til en venn om vekkelsen i Stockholm i 1841: "Her er mange fromme, men få kristne, her er mange tjenere, men få sønner". Jeg tror vi kjenner oss igjen i dette.

I dagens situasjon bør en hyrde hjelpe unge og eldre sammen i et vennesamfunn. "Vennesamfunnet er hyrdeskuldra som bærer de små lam hjem" (Enok Osnes).

Veiledning i valg av litteratur.

Hyrdeansvaret bør også omfatte veiledning i valg av kristen litteratur. Denne sak tok de mere alvorlig tidligere. For å vise dette vil vi ta med et sitat av Hans Nielsen Hauge der han gir råd til sine venner når de skulle prøve nye bøker.

"Ingen av dere må la trykke egne eller andres skrifter, heller ikke anbefale nye og ukjente bøker før de er prøvet av de eldste i menigheten der (dvs. venneflokket).

Skulle noen av dem som bekjenner seg til oss handle herimot da skal de eldste sammen med de yngre som Gud har gitt lys i disse ting trede sammen og prøve de utgitte bøker. - -

Hva skal man så prøve bøkene på. Jo, om de stemmer med Guds ord i Bibelen og

barnelærdommen (katekismen). Og så skal man prøve dem på følgende:

Om de lærer den sanne tro på Jesus Kristus som forløseren fra syndens, og dødens og satans rike, osv.

Og at de ikke forbigår, men lærer om Faderen og Ånden, såvel som om Sønnen, og ikke utelater noen person i treenigheten eller setter den ene over den annen, for alle tre personer er ett.

Og om de inneholder den sanne lære som fører til en sann og dyp erkjennelse av synden i oss til omvendelse og gjenfødelse til å elske Gud og sin neste som seg selv til frelse og til å fornekte seg selv og følge i Jesu fotspor.

Og endelig om de etter Jesu ord lærer om den trange port og den smale vei, osv.---"
(Gjengitt etter Carl Fr. Wisløff.)

Dette rådet fra Han Nielsen Hauge virker kanskje både langt og omstendelig på oss i dag. Men samtidig viser det hyrdeomsorgen forat den enkelte kan bli rett veiledet til salighet gjennom bøker som leses.

Muligens trenger vi en "læremessig" opprustning og bevisstgjøring når det gjelder å gi råd til unge kristne om valg av verdifull litteratur (f.eks. ved boksalg etter møter).

Her er jeg urolig for at likt og ulikt er blandet sammen. Mye av den kristne litteratur som selges i Norge i dag kommer fra "reformert" hold (og ikke ut fra luthersk grunnsyn). Men dette har mange av vore ledere ikke reflektert så mye over.

Hvorfor ikke heller anbefale bøker fra den "klassiske" oppbyggelseslitteratur? Jeg tror at Martin Luthers bok "Den trellbundne vilje" er svært aktuell i dag. Og for den som strider med "anfektelsens" problem, vil jeg anbefale "Sjeleskatt" av Christian Scriver eller "Tornen i kjødet" av Olav Valen-Sendstad.

For den som vil sette seg inn i de teologiske brytninger ved århundreskifte er I.C.Heuens bog "Mot strømmen" (1902) et profetisk ord til den tid å være. Denne boken er høy-aktuell for veiledere og forkynnere også i dag.

Endelig vil jeg henlede oppmerksomheten på Carl Fr. Wisløffs aktuelle bok: "Norsk kirkedebatt gjennom 100 år" (Lunde 1979).

De bøker som her er nevnt er kun eksempler.

Men jeg vil også gjøre oppmerksom på at det i de årganger av tidsskriftet "Fast Grunn" som er kommet ut (over 30 årganger) finnes særdeles verdifullt stoff - både artikler og kommentarer - som kan være til stor hjelp for alle som har hyrde og -veilederfunksjon.

Hyrdeansvar i kristen sang og musikk.

Dette er et stort område og jeg vil bare så vidt antyde noen tanker i forbindelse med mitt emne.

Et gammelt visdomsord sier at "når rytmene i et folk forandrer seg, da skal en være på vakt for da har det skjedd en forandring i folkedypet.

I sangens og musikkens verden vil lyden av den ekte klang og den byggende sang være med å herliggjøre Jesus Kristus og det evangeliske budskap.

For å bedømme sang og musikk har ikke bare med "musikalitet" å gjøre. Det stikker dypere enn det.

Personlig skulle jeg ønske at vi innen vårt frivillige lekmannsarbeid fikk mere av det som jeg her vil kalle en byggende, kvalitetsbevisst og positiv linje i kristen sang og musikk.

Det er nødvendig å ta avstand fra den moderne "popstil", men i tillegg må vi kunne vise til et byggende alternativ. I åndens verden er det kun det sanne og ekte som kan avsløre det som ikke holder mål. Her vil jeg tillate meg en sammenligning:

På tilsvarende måte som forkynnelsen av det klare budskap om forsoning og frelse i Guds Sønn oppbygger, men samtidig avslører lovtrelldom og falsk teologi, slik vil også den ekte klang og byggende sang styrke vårt gudsliv. Men en slik sang og musikk vil også "avsløre" det billige, overfladiske og platte.

Luther sier: "Musikk er en av Guds skjønneste og herligste gaver, som Satan er meget fiendsk imot, for ved hjelp av den blir mange anfektelser og onde tanker jaget bort.

Hvordan kan fornyelsen av kristen sang og musikk finne sted? Muligens vil fornyelsen finne sted i samme grad som vi søker tilbake til de gamle kilder.

Jeg innrømmer at jeg kan ta feil i det jeg nå sier, men for meg ser det faktisk ut til at den etterlengtede fornyelsen på sangens og musikkens område til dels kommer fra kvalitetsbevisste organister og kirkekor.

Her synes jeg f.eks. at domorganist Magnar Mangersnes og Bergen domkantori har gjort et mektig fint arbeid med platen "Folketoner i glass og ramme".

La meg nevne noen eksempler på hva jeg mener med byggende og positiv linje i sang og musikk:

1 Den kristne folketoneskatt fra forskjellige landsdeler. Her har vi en ufattelig rik kilde å øse av, som står norsk vekkelsesliv nær. Om dette skriver Ingrid Gjertsen i "Dagen" 27.juni 1980:

"De religiøse folketonene har lang tradisjon blant lekfolket her i landet. I lekfolkets sangpraksis i dag lever denne sangformen et skjult liv, offisielt har den måttet vike plassen for sang- og musikkformer fra fjernere himmelstrøk. Etter hvert har det gått slik at enkelte komponister, kirkemusikere verdsetter denne sangtradisjonen høyt, mens det kristne lekfolk stort sett lukker øynene for verdien ved en sangform som for ikke lenge siden var deres egen".

2. Den flerstemmige korsang-tradisjon bør fornyes.

Vi finner en solid og kvalitetsbevisst kor-tradisjon i visse landsdeler. Jeg tenker ikke minst på kretskorene f.eks. på Sunnmøre, i Trøndelag og i Namdalen. Her benyttes ofte de dype, gode folketoner og vekkelsessanger fra eldre tider. Det er gripende å høre dette.

3. Den lutherske salmeskatt og koral-tradisjon bør også bevisstgjøres innen vårt lekmannsarbeid.

Vi kan jo her tenke på Paul Gerhardts mektige salmer.

Nu er det vel få eller ingen som har sett verdien av denne rike salmeskatt og koral-tradisjon som Johann Sebastian Bach. Bach skrev sine sang- og musikkstykker "til Guds ære" med innlevelse i ekte bibelsk og luthersk ånd.

Bachs verker (f.eks. "Matteus-pasjonen") bygger nemlig på to kilder:

- a) Bibelordet (Luthers oversettelse)
- b) Den lutherske koral (salme)

*

La meg nevne et eksempel på hvordan man i praksis kan bidra til å skape syn for den ekte, verdifulle sang- og salmeskatt. Og da tillater jeg meg å nevne en hending som jeg nylig opplevde ved et formiddagsmøte en søndag i Tyskland.

Det var en gruppe unge studenter som hadde hele ansvaret for møtet, både sangen og forkynnelsen. Og jeg må ærlig bekjenne at jeg på forhånd var litt urolig for hva som nå ville skje. Men så kom en liten overraskelse:

For disse unge hadde kommet på at de ville legge opp hele møtet omkring budskapet i Paul Gerhardts salme "Er Gud for meg, så trede meg hva der vil imot". (Den står i vår sangbok på nr. 216. - [Den danske Salmebog nr.665](#)) Som pretekst hadde de valgt [Rom.8,31-39](#).

På en meget fin og oppbyggelig måte viste de gjennom forkynnelse, vitnesbyrd og sang den dype sammenheng mellom budskapet i bibelteksten og i de enkelte salmevers. Og en fikk se hvordan Paul Gerhardts erfaringer i "anfektelsen" og i evangeliets trøst stemte overens med de sentrale sannheter fra avsnittet i Romerbrevet 8.

Jeg er overbevist om at mange av tilhørerne på det søndagsmøtet fikk et helt nytt syn på rikdommen i den gamle, lutherske salmeskatt.

Og nå rører vi ved et anliggende som ligger meg sterkt på hjerte å understreke, nemlig fellessangen i våre forsamlinger. Vi har en verdifull skatt av salmer og sanger fra reformasjonstiden, pietismen og nordisk vekkelsesliv, f.eks. av Brorson, Lina Sandell, Rosenius og mange andre. Vi

bør ta vare på og fornye denne sangskatt. Og vi bør sterkt oppvurdere fellessangens betydning. Steinar Hunnestad skriver så fint om dette i "Utsyn" nr.23,1980. Til dette vil jeg gi min fulle tilslutning.

Avslutning.

Om døperen Johannes lyder det: "Det fremstod en mann, utsendt fra Gud, hans navn var Johannes" (Joh.1,6).

Og det fine ved døperen Johannes var at han forkynte Guds ord og pekte på Jesus: "Se der Guds lam, som bærer verdens synd" ([Joh.1,29](#)).

Som en oppsummering av det som jeg har ønsket å få frem i denne artikkel, vil jeg få sitere en av våre lekpredikanter:

"Når Jesus kommer igjen, kommer han for å hente fruktene av sitt ord. Kunne enhver forkynner, prest og leder bli klar over det, ville vi få en veldig forenkling i det kristne arbeid".

Afskrift fra manuskript af Dag Risdal ca 1986:

"HYRDEKALLET - I BIBELSK OG AKTUELT PERSPEKTIV"

(Shafan 02-08-11)